

Sayı V (2019)

Stobaios, Anthologium, fragmenta 195-196; 197-198; 123-124; 115-116

Στοβαῖος, Ἀνθολόγιον, fragmenta 195-196; 197-198; 123-124; 115-116

*Libri: Kitap Tanıtımı, Eleştiri ve Çeviri Dergisi'*nde bulunan içeriklerin tümü kullanıcılara açık, serbestçe/ücretsiz "açık erişimli" bir dergidir. Kullanıcılar, yayıncıdan ve yazar(lar)dan izin almaksızın, dergideki kitap tanıtımlarını, eleştirileri ve çevirileri tam metin olarak okuyabilir, indirebilir, dağıtabilir, çıktısını alabilir ve kaynak göstererek bağlantı verebilir.

Libri, uluslararası hakemli elektronik (online) bir dergi olup değerlendirme süreci biten kitap tanıtımları, eleştiriler ve çeviriler derginin web sitesinde (libridergi.org) yıl boyunca ilgili sayının içinde (Sayı V: Ocak-Aralık 2019) yayımlanır. Aralık ayı sonunda ilgili yıla ait sayı tamamlanır.

Dergide yayımlanan eserlerin sorumluluğu yazarlarına aittir.

Atıf Düzeni *Stobaios, Anthologium fragmenta 195-196; 197-198; 123-124; 115-116. Çev. B. Karabulut, Libri V (2019) 315-322.*

Geliş Tarihi: 22.09.2019 | Kabul Tarihi: 14.11.2019

Elektronik Yayın Tarihi: 25.12.2019

Editörya: Phaselis Research Project
www.libridergi.org

Stobaios, Anthologium, fragmenta 195-196; 197-198; 123-124; 115-116

Στοβαῖος, Ἀνθολόγιον, fragmenta 195-196; 197-198; 123-124; 115-116

Büşra KARABULUT*

Bilindiği üzere Pythagoras'ın kurduğu cemiyet yalnızca erkek düşünürlerle kalmamış kadın düşünürleri de öğretilerine dâhil etmiştir. Iamblikhos Pythagoras'ın hayatını anlattığı eserinde 'en ünlü Pythagorasçı kadınlar' başlığı altında 17 kadın ismi listeler¹. Diogenes Laertios ise Pythagoras'ın anlattığı bir hikâyeden etkilenen bir grup adamın eşlerini Pythagoras'ın doktrinlerini öğrenmeleri için ona yolladıklarını, böylece bu kadınların da 'Pythagorasçı kadınlar' olarak anıldıklarını aktarmaktadır². Pythagoras'ın felsefesinin gerektirdiği görevler kadınlar ve erkekler için eşit derecedeydi. Ancak kadın düşünürler cinsiyetlerine uygun olduğu düşünülen etik değerler üzerine yoğunlaşmışlardır. Kadınların yaşayış biçimlerini, giyim kuşamlarını, dini yükümlülüklerini ve tüm hayatlarını bir düzen içerisinde sürdürmeleri gerektiğine dair Pythagorasçı doktrinler günlük hayatta oldukça yaygınlaşmıştır. Nitekim Pythagorasçı felsefede *oikonomikos* başlığı altında anılan bu etik değerler oldukça önemli bir yere sahiptir³.

Yeni-Pythagorasçı kadınlar eserlerini Hellenistik Dönem'de kaleme almışlardır⁴. Bu kadınlar hakkında bilgileri ve onlardan arda kalan mektuplar ya da fragmanları Yeni-Pythagorasçı düşünür Iamblikhos, Yeni-Platoncu Porphyrios, Diogenes Laertios, Suida ve Stobaios gibi daha sonraki yazarların eserlerinde yer vermesi sonucu elde etmekteyiz. Yakın geçmişte ise H. Thesleff bu kadınların isimlerini, doğum yerlerini ve yaşadığı dönemleri derlemiştir⁵.

Bu çalışmada ise MS V. yüzyılda yaşamış Stobaios'un *Anthologium* eserinde *Oikonomikos* başlığı altında derlediği kadın düşünürlerin mektuplarının bazılarını yer verilecektir.⁶ Theano,⁷ Myia⁸ ve Me-

* Ph.D., Akdeniz Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri Bölümü, Eski Yunan Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Antalya. busraakrbltt@gmail.com | 0000-0003-1789-3178

¹ Iambl. vit. Pyth. 36,267.66.

² Diog. Laert. vit. phil. 8.41.

³ Pythagorasçı etik anlayışının oikonomikos üzerine düşünceleri için bkz. Takmer 2016, 330-342.

⁴ Metinlerin tarihlendirilmesi üzerine görüşler MÖ 4. yüzyıldan MS 2. yüzyıla kadar değişiklik göstermektedir. Bu tarihlendirmeler üzerine bkz. Zeller 1919; 92-115; Thesleff 1961, 30-41; buna karşılık bk. Burkert 1962. Ayrıca bk. Thesleff 1971, 72; Burkert 1972a; Burkert 1972b, 95; Fraser 1972, 493; Städele 1980, 352vd.; Waithe 1987; Kahn 2001, 74; ayrıca bk. Pomeroy 2013, 42vd.

⁵ Thesleff 1961, 113-115.

⁶ Stob. Anth. 195-196; 197-198; 123-124; 115-116. Bu çalışma Stobaios'un ilgili eserinde derlediği daha önce yayınlanmış çeviri metinlerinin devamı niteliği taşımaktadır, bk. Karabulut 2017.

⁷ Pythagorasçı kadınlar arasında Theano isminde farklı dönemlerde yaşamış iki farklı kadın yer almaktadır. Antik kaynaklarda Pythagoras'ın eşi olarak geçen Theano (bkz. Diog. Laert. vit. phil. 8,42; Porp. vit. Pyth. 4; Suid. Theta 84. ayrıca Pi 3120.10) MÖ 6/5. yüzyılda yaşamıştır. Yeni-Pythagorasçı kabul edilen Theano'ya ise aşağıdaki ilgili mektuplar atfedilmiştir, bk. Thesleff 1961, 195- 98.

⁸ Iambl. vit. Pyth. 36,267.66vd.; Myia antik kaynaklarda Pythagoras'ın kızı olarak anılmaktadır, bk. Porp. vit. Pyth. 4; Suid. Mu 1363.

lissa'nin ele aldığı mektuplar Pythagorasçı etik öğretiler ışığında ev idaresi konusunda öğütler sunmaktadır. Theano çocuk yetiştirilmesi ve ev yönetimi konusunda bir kadının kölelere karşı nasıl davranması gerektiğine değinmektedir. Myia bebek bakımında nelere dikkat edilmesi gerektiği dair öğütler sunmaktadır. Melissa'nın mektubu ise kadınların kozmetik ürünlerini ne derece kullanabileceğini anlatmaktadır.

***

Theano, fragmenta, 195-196

Θεανὼ Εὐβούλῃ χαίρειν.

Ἀκούω σε τὰ παιδία τρυφερῶς ἄγειν· ἔστι δὲ ἀγαθῆς μητρὸς οὐχ ἡ πρὸς ἡδονὴν ἐπιμέλεια τῶν παιδίων, ἀλλ' ἡ πρὸς τὸ σῶφρον ἀγωγή. βλέπε οὖν μὴ οὐ φιλούσης ἀλλὰ κολακευούσης ἔργον ποιήσης· συντρεφομένη γὰρ ἡδονὴ παισὶν ἀκόλαστους ποιεῖ. τί γὰρ ἡδιον νέοις συνήθους ἡδονῆς; χρή οὖν, ὦ φίλη, τὴν τροφήν τῶν παιδίων μὴ διαστροφήν ἔχειν. ἡ δὲ τρυφή διαστροφή τῆς φύσεώς ἐστιν ὅταν φιλήδονοι μὲν ταῖς ψυχαῖς, ἡδυπαθεῖς δὲ τοῖς σώμασι γένωνται, καὶ ταῖς μὲν φυγοπόνοι, τοῖς δὲ μαλακώτεροι.

Δεῖ δὲ καὶ πρὸς τὰ φοβερὰ γυμνάζειν τὰ τρεφόμενα, κἂν λυπηθῆναι κἂν πονῆσαι δέοι, ἵνα μὴ τῶν παθῶν ἧ δοῦλα τούτων καὶ περὶ τὰς ἡδονὰς λίχνα καὶ περὶ τοὺς πόνους ὀκνηρά, ἀλλ' ἵνα τὰ καλὰ πρὸ πάντων τιμῶσιν, ὧν μὲν ἀπεχόμενοι, τοῖς δὲ ἐμμένοντες. οὐδὲ πλησμονικὰ μὲν ταῖς τροφαῖς, πολυτελῆ δὲ ταῖς ἡδοναῖς, ἀκόλαστα δὲ ταῖς ἀνέδην παιδιαῖς αὐτὰ ποιεῖν, καὶ πᾶν μὲν λέγειν πᾶν δ' ἐπιτηδεύειν ἐᾶσαι, ἔτι δὲ φοβουμένην μὲν, ἦν κλάη, φιλοτιμουμένην δέ, ἦν γελᾶ, κἂν τὴν τροφὸν παίη κἂν σε κακῶς εἴπη γελῶσαν, καὶ τοῦ μὲν θέρους ψῦχος, τοῦ δὲ χειμῶνος καῦμα παρέχουσιν καὶ πολλὴν χλιδὴν· ὧν οἱ πενιχροὶ γε παῖδες οὐδενὸς πειρῶνται, καὶ τρέφονται μὲν ῥᾶρον, αὖξονται δὲ οὐχ ἦσσαν, διάκεινται δὲ παρὰ πολὺ κρεῖσσον.

Σὺ δ' οἷον Σαρδαναπάλλου γονὴν τιθηνῆ τὰ τέκνα, τὴν τῶν ἀρρένων φύσιν θρύπτουσα ταῖς ἡδοναῖς. τί γὰρ ἂν ποιήσειέ τις παιδίον, ὃ ἂν μὴ τάχιον φάγη κλάει, κἂν ἐσθίη, τὰ τερπνὰ τῶν ὄψων ζητεῖ, κἂν καῦμα ἧ, παρίεται, κἂν ψῦχος πτωματίζει, κἂν ἐπιτιμᾶ τις, ἀντιμάχεται, κἂν μὴ πρὸς ἡδονὴν ὑπηρετῆ, λυπεῖται, κἂν μὴ μασᾶται δυσκολαίνει, καὶ κακοσχολεῖ πρὸς ἡδονὴν καὶ βατταλί ζεταὶ περιηγόμενον;

Ἐπιμελῶς δὴ, ὦ φίλη, εἰδυῖα ὅτι τὰ σπαταλῶντα τῶν παιδίων, ὅταν ἀκμάση πρὸς ἄνδρας, ἀνδράποδα γίνεται, τὰς τοιαύτας ἡδονὰς ἀφαίρει, καὶ τὴν τροφήν ἀυστηράν, μὴ τρυφερὰν οὕτω ποιούσα καὶ ἐῶσα καὶ λιμὸν καὶ δίψος ἐνεγκεῖν, ἔτι δὲ καὶ ψῦχος καὶ θάλπος καὶ αἰδῶ τὴν ἀπὸ τῶν συνηλίκων ἢ τῶν ἐπιστατῶν· οὕτω γὰρ καὶ γεννικὰ εἶναι συμβαίνει αὐτὰ ψυχὴν ἀνατεινόμενα ἢ ἐπιτεμώμενα. οἱ γὰρ πόνοι, φίλη, προὔποστουφαί τινες τοῖς παισὶν εἰσι τελειωθησομένης ἀρετῆς, αἷς ἐμβαφέντες ἀποχρώντως τὴν τῆς ἀρετῆς βαφὴν οἰκειότερον φέρουσι. βλέπε οὖν, φίλη, μὴ, καθάπερ τῶν ἀμπέλων αἱ κακοτροφούμεναι τὸν καρπὸν ἐλλείπουσι, καὶ ὑπὸ τῆς τρυφῆς οἱ παῖδες ὑβρεως καὶ πολλῆς ἀχρειότητος κακίαν γεννήσωσιν.

Theano, fragmenta, 197-198:

Θεανὼ Καλλιστοῖ [χαίρειν].

Ταῖς νεωτέραις ὑμῖν ἡ μὲν ἐξουσία παρὰ τοῦ νόμου δέδοται τῶν οἰκετῶν ἄρχειν ἅμα τῷ γήμασθαι, ἡ δὲ διδασκαλία παρὰ τῶν πρεσβυτέρων ἀπαντᾶν ὀφείλει περὶ τῆς οἰκονομίας ἀεὶ παραινούτων. καλῶς γὰρ ἔχει πρότερον μανθάνειν ἢ μὴ γινώσκετε, καὶ τὴν συμβουλήν οἰκειοτάτην τῶν πρεσβυτέρων ἠγεῖσθαι· ἐν τούτοις γὰρ παρθενοτροφεῖσθαι δεῖ νέαν ψυχὴν. ἀρχὴ δὲ ἐστὶν οἴκου πρώτη γυναιξὶν ἀρχὴ θερααινῶν. ἔστι δέ, ὦ φίλη, μέγιστον ἐπὶ δουλείᾳ εὐνοία· αὕτη γὰρ οὐ συναγοράζεται τοῖς σώμασιν ἢ κτῆσις, ἀλλ' ἐξ ὑστέρου γεννώσιν αὐτὴν οἱ συνετοὶ δεσπόται.

Theano, fragmenta, 195-196;

Theano Euboule'ye selam eder.

Senin çocukları şımarttığını duyuyorum. İyi bir annenin nişanı çocuklarının hazzına gösterdiği özen değil, onları tevazuya yönlendirmesidir. Şu halde bir kere sevgi dolu olan değil, yaltakçı bir annenin yaptığı işi yapma. Çünkü haz çocuklarla birlikte büyüyünce bu onları disiplinsiz yapar. Gençler için alışılmış bir hazdan daha hoş ne vardır? O halde, ey dostum, çocukların eğitiminin çarpıklık barındırmaması gerekir. Çocuklar ruhsal açıdan haz düşkünü, bedensel açıdan haz alıcı; ruhsal açıdan zahmetten kaçan ve bedensel açıdan da zayıf olduklarında eğitim doğanın bozulması olur.

Bir annenin acı veya üzüntü çekmesi gerekse dahi bu duyguların esiri, haz düşkünü, zahmet karşısında çekingen olmayıp tam tersine haz veren şeylerden uzak durup zahmet gerektiren işlere ise sıkı sıkıya bağlı kalarak iyi şeylere her şeyin üstünde değer vermeleri için yetiştirdiği çocuklarını korktukları şeylere karşı alıştırmaları gerekir. Bir annenin çocuklarını besinlerle obur, hazlarla müsrif kılmaması, her şeyi söylemelerine ve her şeyi yapmalarına izin vererek, her ağladığında endişelenip her güldüklerinde gururlanarak, sütannesine vurduklarında ve kötü bir şey söylediklerinde gülerek, ayrıca kışın sıcak, yazın soğuk tutacak şeylerle fakir çocukların bunları tatmadan da kolayca beslendikleri ve daha az serpilmeyip aksine çok daha güçlü oldukları her tür konforu sunarak, başiboş eğitimlerle disiplinsiz kılmaması gerekir.

Sense çocuklarının karakterini hazlarla zayıf düşürerek çocuklarını Sardanapallos'un soyunu yetiştirdiği gibi yetiştiriyorsun. Zira hemen yemek yemezse ağlayan, yemek yediğinde de en lezzetli yemeklerin peşinde koşan, sıcak olduğunda zayıf düşen, soğuk olduğunda yığılıp kalan, kusuru bulunduğu kavgaya eden, hazlarına hizmet edilmediğinde acı duyan, bir şeyi çiğnemediğinde huysuzlaşan, haz uğruna haylazlık eden ve kekeleyerek dolanıp duran bir çocuk ne yapabilir?

Ey dostum, şatafat içinde yaşayan çocukların ergenlik çağına geldiklerinde köle haline geldiklerini iyi bildiğine göre, açlık ve susuzluğa, ayrıca soğuğa ve sıcağa katlanmalarına, akranlarından ve öğretmenlerinden utanmalarına izin verip eğitimlerini yumuşak değil sert kılarak, onları bu tür hazlardan uzak tut. Çünkü yerilseler de övülseler de ruhsal olarak asil soylu olmaları ancak bu şekilde gerçekleşir. Zira zorluklar, dostum, çocuklar için erdemin mükemmelleşmesi bakımından içlerine yeterince daldıklarında erdemin rengini daha doğal bir şekilde taşıyan zorlayıcı etkenlerdir. Bak şimdi canım, nasıl ki asmalardan bakımsız olanları yeterli ürün vermezlerse, çocuklar da şımartılma sonucunda kibrin ve aşırı değersizliğin kötü mahsullerini ortaya koyarlar.

Theano, fragmenta, 197-198;

Theano Kallisto'ya selam eder.

Evlenir evlenmez hanedeki köleleri idare etmek siz genç hanımlara yasalar yoluyla verilmiş bir haktır. Ev idaresi hakkında sürekli tavsiyede bulunan bütün yaşlı kadınlardan öğrenilecek bilgi de yarar sağlar. Nitekim bilmediğiniz şeyleri önceden öğrenmek ve yaşlıların tavsiyesini en uygun şey olduğunu düşünmek doğrudur. Çünkü genç bir ruhun çocukluk çağından itibaren bu hususlarda terbiye görmesi gerekir. Kadınlar için hane içindeki en başta gelen idare kadın köleler üzerine olanıdır. Dostum, ayrıca kölelikte en önemli husus iyi niyettir. Çünkü bu edinim kölelerin bedenleriyle birlikte satın alınmaz, bilakis zeki efendiler bunu sonradan ortaya çıkarır.

Δικαία δὲ χρήσις αἰτία τούτου, ἵνα μήτε διὰ τὸν κόπον κάμνωσι, μήτε ἀδυνατῶσι διὰ τὴν ἔνδειαν· εἰσὶ γὰρ ἄνθρωποι τῇ φύσει. ἔναι δὲ τὸ κέρδος ἀκερδέστατον ἡγοῦνται τὴν τῶν θεραπειῶν κακοῦ χίαν, βαρύνουσαι μὲν τοῖς ἔργοις, ὑποστελλόμεναι δὲ τῶν ἐπιτηδείων· εἶτα ὀβολιαῖα κέρδη περιποιούμεναι μεγάλοις ζημιοῦνται τιμήμασι, δυσνοίαις καὶ ἐπιβουλαῖς κακίσταις. σοὶ δὲ πρόχειρον ἔστω τὸ μέτρημα τῶν σιτίων πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῆς ἐριουργίας τοῖς ἐφ' ἡμέραν πόνους.

Καὶ πρὸς μὲν τὴν διαίταν οὕτως· πρὸς δὲ τὰς ἀταξίας τὸ σοὶ πρόπον οὐ τὸ ἐκείναις συμφέρον ἐξυπηρετητέον. τιμᾶν μὲν γὰρ δεῖ θεραπαίνας τὸ κατ' ἀξίαν· τὸ μὲν γὰρ ὠμὸν οὐκ οἶσει τῷ θυμῷ χάριν, τὸ δὲ μισοπόνηρον οὐχ ἤττον ὁ λογισμὸς βραβεύει. ἐὰν δὲ ἡ ὑπερβολὴ τῆς κακίας τῶν θεραπειῶν ἀνίκητος ᾖ, ἐξοριστέον μετὰ πράσεως· τὸ γὰρ ἀλλότριον τῆς χρείας ἀλλοτριούσθω καὶ τῆς κυρίας. ἔστω δὲ σοὶ γνώμη τοῦδε πρόεδρος, καθ' ἣν γνώση τὸ μὲν ἀληθὲς τῆς ἀμαρτίας πρὸς τὸ τῆς καταγνώσεως δίκαιον, τὸ δὲ τῶν ἡμαρτημένων μέγεθος πρὸς τὸ κατ' ἀξίαν τῆς κολάσεως.

Δεσποτικαὶ δὲ καὶ συγγνώμη καὶ χάρις ἐφ' ἡμαρτημένοις ζημίας ἀπαλλάττουσαι, οὕτω δὲ καὶ τὸ πρόπον καὶ τὸ οἰκεῖον τοῦ τρόπου διαφυλάξεις. ἔναι γὰρ, ὡς φίλη, ὑπ' ὠμότητος καὶ μαστίζουσι τὰ τῶν θεραπειῶν σώματα, θηριούμεναι διὰ ζῆλον ἢ θυμὸν, οἷον ὑπομνηματογραφούμεναι τὴν ὑπερβολὴν τῆς πικρίας· αἱ μὲν γὰρ ἀνηλώθησαν χρόνῳ διαπονούμεναι, αἱ δὲ φυγῆ τὴν σωτηρίαν ἐπορίσαντο, τινὲς δὲ ἐπαύσαντο τοῦ ζῆν αὐτόχειρι θανάτῳ μεταστᾶσαι, καὶ λουπὸν ἢ τῆς δεσποίνης μόνωσις ὀδυρομένης τὴν οἰκείαν ἀβουλίαν ἔρημον μετάνοιαν ἔχει.

Ἄλλ', ὡς φίλη, ἴσθι μιμουμένη τὰ ὄργανα, ἃ φωνεῖ μᾶλλον ἀνειμένα, ἐκρήττεται δὲ μᾶλλον ἐπιτεινόμενα. καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν θεραπειῶν ταυτόν· ἢ μὲν ἄγαν ἄνεσις διαφωνίαν ἐμποιεῖ τῆς πειθαρχίας, ἢ δὲ ἐπίτασις τῆς ἀνάγκης διάλυσιν τῆς φύσεως. καὶ ἐπὶ τούτου δεῖ νοεῖν, “μέτρον δ' ἐπὶ πᾶσιν ἄριστον”.

Myia, Epistula ad Phyllidem, 123-124:

Μυῖα φύλλιδι χαίρειν.

Γενομένη τοι ματέρι παίδων τάδε παραινέω. τίτθαν μὲν ἐκλέξασθαι τὰν ἐπιτα δεισιτάταν καὶ καθάριον, ἔτι δὲ αἰδήμονα καὶ μὴ ὑπνω προσοικειουμένην μηδὲ μὴν μέθῃ. ἂ τοιάδε γὰρ ἂν κρίνοιτο κρατίστα ποττὸ ἐκτρέφειν ἐλευθέρως παῖδας, ἐὰν γε δὴ γάλα τρόφιμον ἔχη καὶ μὴ ταῖς πρὸς ἄνδρα κοίταις εὐνίκαιος πέλη. μεγάλα γὰρ μερίς ἐν τῷδε καὶ πρῶτα καὶ προκαταρτικωτέρα ἐς ὄλαν τὰν βιοτὰν πέλει ἐν τῇ τρεφοίσῃ ποττὸ καλῶς τραφῆμεν· ποιήσει γὰρ πάντα καλὰ ἐν τῷ ποτειοκίτι καιρῷ.

Τὸν τιθόν τε καὶ μαζόν καὶ τροφὰν δόμεν μὴ καττὸ ἐπενθόν, ἀλλὰ μετὰ τινος προνοίας· οὕτως γὰρ ἐς ὑγίειαν ἄξει τὸ βρέφος, μὴ ὅτε αὐτὰ θέλοι καθεῦθεν νικῆται, ἀλλ' ὅποτε ἂν τὸ νεογνὸν ἀναπαύσιος ἔρον ἔχοι· οὐ μικρὸν γὰρ ἄκος τῷ παιδί προσοίσει. ἔστω δὲ μήτ' ὀργίλα τιθάνῃ μήτε πρόγλωσσοις μήτε ἐν ταῖς τῶν σιτίων λήψεσιν ἀδιάφορος, ἀλλὰ τεταγμένα καὶ σώφρων, δυνατῶν δὲ ὄντων μὴ βάρβαρος ἀλλὰ Ἑλληνίς.

Ἄριστον, ἐὰν καὶ τοῦ γάλακτος χρηστῶς πιμπλάμενον τὸ νεογνὸν οὕτως ἐς ὑπνον τρέπηται. ἀδεῖα γὰρ νεοῖς ἄνεσις καὶ εὐκατέργαστος ἂ τοιάδε σίτασις. αἱ δὲ χατέραν, δόμεν χρὴ ἀπλουστάταν. οἶνω δὲ τὸ παράπαν ἀπέχεσθαι τῷ δύνειν ἰσχυρὰν ἔχειν, ἢ καττὸ σπάνιον μεταδιδόμεν τῇ κράσει δεῖλον γαλακτώδες. τὰ δὲ λουτρά μὴ ποιεῖν συνεχῆ. ἂ γὰρ τῶν σπανίων καὶ εὐκράτων χρᾶσις ἀμείνων.

Κατταυτὰ δὲ καὶ ἀήρ ἐπιτάδειος θάλπους καὶ ρίγους ἔχων τὰν συμμετρίαν, καὶ οἴκησις δὲ μήτε ἄγαν περιπνεομένα μήτε ἄγαν κατάστεγνος. οὐ μὲν ἀλλὰ καὶ ὕδωρ μήτε ἀπόσκληρον μήτε εὐπαράγωγον, καὶ στρωμνὰ δὲ οὐ τραχεῖα, ἀλλὰ προσπίπτουσα τῷ χρωτὶ εὐαρμόστως, ἐν πᾶσι γὰρ τούτοις τὸ οἰκεῖον ἂ φύσις ἐπιποθεῖ, ἀλλ' οὐ τὸ πολυτελές. ταῦτα μὲν ὧν ἐπὶ τοῦ παρόντος οὐκ ἀχρεῖον ὑπογράψαι τοι τὰς ἐλπίδας ἐκ τροφᾶς [ἢ] καττὸ ὑφαγεόμενον γινομένης, θεῷ δὲ συλλαμβάνοντος ὑπὲρ τᾶς ἀγωγᾶς τῷ παιδὸς αὐθις τὰς ἐνδεχομένας καὶ ποτειοικίας κομοῦμες ὑπομνάσεις.

Bunun kaynağı ise ne aşırı çalışmayla yıpranacakları, ne de yoklukla güçten düşecekleri adil bir tutum sergilemektedir. Zira onlar da her halükarda doğal olarak insandırlar. Bazı ev hanımları, kölelerine aşırı işler yükleyerek ve erzaklarını kısarak yaptıkları ve aslında hiç de kâr sağlamayan kötü muamelenin kârlı olduğunu sanırlar. Bir kaç kuruş (obol) kâr elde ederken bunun bedelini büyük kayıplar, kötü niyet ve en berbat ihanetlerle öderler. Senin içinse bir günlük çalışmayla üretilen dokuma sayısına eşdeğer erzak miktarı elinin altında olmalıdır.

Beslenme için söylenecekler böyledir. Disiplinsizlik konusunda ise, onlar için avantajlı olan değil, senin için en uygun olan koşul sağlanmalıdır. Çünkü kölelere liyakat kıstasına göre değer vermek gerekir. Zira zalimlik kölelerin gönlünde şükran duygusu doğurmadığı gibi, mantık da kötülük nefretini azımsanmayacak oranda tetikler. Eğer köleler açısından kötülüğün aşırılığı baş edilemez bir hal alırsa, onların satış yoluyla defedilmeleri gerekir. Nitekim kullanıma uygun olmayan hanımına da yabancı olsun. Senin için bu sayede suçun fiiliyatını hükmün adaleti, işlenen suçun büyüklüğünü orantılı ceza çerçevesinde saptayabileceğin kavrayış ilk sırada gelmelidir.

Bazen ev hanımının hoşgörüsü ve nezaketi suç işleyenler için cezayı esirger, sen de idare biçiminin uyarılığını ve tutarlılığını bu şekilde korumuş olacaksın. Zira dostum, bazı ev hanımları haset veya öfkeleri yüzünden aşırı sertliklerini kölelerin hafızalarına kazıyacak biçimde hayvanlaşarak kölelerin bedenlerini zalimce kırbaçlarlar. Böylelikle bazı köleler aşırı çalıştırılarak zaman içinde tükenip giderlerken, bazıları kaçarak kurtuluşa ulaşırlar; bazıları da kendi elleriyle ölüme giderek yaşamlarına son verirler. Sonunda da kendi düşüncesizliğinden yakınan ev hanımının yalnızlığı ıssız bir pişmanlık doğurur.

Ancak dostum, telleri gevşek bırakılınca çok ses veren, aşırı sıkılınca ise kopan çalgılara benzediğini bil. Zira bu köleler için de aynıdır. Aşırı serbestlik itaatte zaafa, zorunlulukların getirdiği gerginlik ise bedenini yıkımına yol açar. Her hususta şunu akılda tutmak gerekir: “Ölçü her hususta en iyisidir.”

Myia, Phyllis’e mektup, 123-124:

Myia Phyllis’e selam eder.

Bir anne olduğun göre sana şunları öğütlerim. Uygun, temiz, ayrıca mütevazı olduğu kadar uyku ve içki düşkününü de olmayan bir bakıcı seçmen gerekir. Böyle bir bakıcı şayet besleyecek kadar sütü varsa ve eşinin yatak şehvetine kolayca teslim olmuyorsa, özgür doğumlu çocukları beslemek için en uygun kişi olarak değerlendirilebilir. Çünkü iyi bir terbiye konusunda en büyük pay bu seçimdedir ve çocuğun bütün yaşamı için ilk sırada gelen ve en başta belirleyici olan hususlar bakıcıya bağlıdır. Zira o gerektiği anda her şeyi güzel bir hale sokacaktır.

Hem memesini hem göğsünü hem de mamayı keyfine göre değil, belirli bir intizamla vermelidir. Nitekim bebeği bu şekilde sağlığa kavuşturacaktır. Uykuya kendisi ne zaman isterse değil, yeni doğan ne zaman dinlenme isteği gösterirse yenik düşmelidir. Ancak bu şekilde çocuğa yetersiz bir bakım sağlamamış olacaktır. Bakıcı aşırı öfkeli, geveze ve beslenme esnasında özensiz olmamalı, tersine tutarlı ve ölçülü, aynı zamanda da mümkünse barbar (yabancı uyruklu) değil, Hellen olmalıdır.

Yeni doğan süte doyurularak uykuya götürülürse, bu en iyisi olur. Zira istirahat küçükler için hoştur ve bu tür bir beslenme sindirim açısından daha rahattır. Eğer başka bir besin verilecekse, bu son derece sade olmalıdır. Bebeğin bünyesini sağlam tutmak için şaraptan ya tamamen sakınmak ya da akşam sütüne bir gıdım katarak vermek gerekir. Bebeklere sık banyo da yaptırmamalıdır. Çünkü bunun nadi- ren ve ılık suyla yapılması daha iyidir.

Buna ek olarak, havanın soğuk ve sıcak arasındaki dengesini tutturması ve evin ne cereyana tamamen açık ne de tamamen kapalı tutulması gerekir. Suyun ne çok sert ne de çok hafif, nevresimin ise sert olmayıp bedeni yumuşakça sarması gerekir. Bütün bu hususlarda doğa pahalı olanı değil, uygun olanı arzular. Hali hazırda umutlarım bu plan çerçevesinde gerçekleşecek bir bakıma dayandığından, bunları bir taslak halinde sana yazmam hiç de yararsız bir girişim değildir. Tanrının da yardımı ile çocuk terbiyesi için uygulanabilir ve elverişli hatırlatmalarda yine bulunacağız.

Melissa, Fragmentum epistulae ad Clearetam, 115-116:

Μέλισσα Κλεαρέτᾱ [χαίρειν].

Αὐτομάτως ἐμὴν φαίνη πλέονα τῶν καλῶν ἔχεν· τὸ γὰρ ἐσπουδασμένως ἐθέλεν τὸ ἀκοῦσαι περὶ γυναικὸς εὐκοσμίας καλὰν ἐλπίδα διδοῖ ὅτι μέλλεις πολιοῦσθαι κατ' ἀρετὴν. χρὴ ὦν τὰν σώφρονα καὶ ἐλευθέραν τῷ κατὰ νόμον ἀνδρὶ ποτῆμεν ἀσυχᾶ κεκαλλωπισμέναν ἀλλὰ μὴ πολυκερδῶς, ἥμεν δὲ τᾷ ἐσθᾶτι λευκοεῖμονα καὶ καθάριον καὶ ἀφελῆ, ἀλλὰ μὴ πολυτελεῆ καὶ περισσάν· παραιτητέον γὰρ αὐτᾶ τὰν διαυγῆ καὶ διαπόρφυρον καὶ τὰ χρυσόπαστα τῶν ἐνδυμάτων. ταῖς ἐταίραις γὰρ τάδε χρήσιμα ποττὰν τῶν πλεόνων θήραν, τᾶς δὲ ποθ' ἕνα τὸν ἴδιον εὐαρεστούσας γυναικὸς κόσμος ὁ τρόπος πέλει καὶ οὐχ αἰ στολαί· εὐμορφον γὰρ τὰν ἐλευθέραν ἰδέσθαι τῷ αὐτᾶς ἀνδρὶ, ἀλλ' οὐ τοῖς πλασίον. ἔχοις <δ'> ἂν ἐπὶ τᾶς ὄψιος ἐρύθθῃ μὲν σαμεῖον αἰδοῦς ἀντὶ φύκιος, καλοκαγαθίαν δὲ καὶ κοσμιότατα καὶ σωφροσύναν ἀντὶ χρυσῶ καὶ σμαράγδω. οὐ γὰρ ἐς τὰν τᾶς ἐσθᾶτος πολυτέλειαν φιλοκαλεῖν δεῖ τὰν γλιχομένην τᾶς σωφροσύνας, ἀλλ' ἐς τὰν οἰκονομίαν τῷ οἴκῳ, ἀρέσκειν δὲ αὐτὰν τῷ αὐτᾶς ἀνδρὶ ἐπιτελέας ποιεῦσαν τὰς ἐκείνῳ θελήσας· αἱ γὰρ τῷ ἀνδρὸς θελήσεις νόμος ὀφείλει ἀγραφος εἶναι κοσμίᾳ γυναικί, ποθ' ὄν χρὴ βιωῦν αὐτὰν· νομίζεν δὲ προῖκα κατενηνέχθαι ἅμα αὐτᾶ καλλίσταν καὶ μεγίσταν τὰν εὐταξίαν. πιστεύειν γὰρ χρὴ τῷ τᾶς ψυχᾶς κάλλει τε καὶ πλούτῳ μᾶλλον ἢ τῷ τᾶς ὄψιος καὶ τῶν χρημάτων· τὰ μὲν γὰρ φθόνος καὶ νοῦσος παραιρέεται, τὰ δὲ μέχρι θανάτῳ πάρεντι ἐκτεταμένα.

Melissa, Kleareta'ya mektubunun bir fragmanı, 115-116:

Melissa Kleareta'ya selam eder.

Güzel meziyetlerden pek çoğuna kendiliğinden sahip olduğunu düşünüyorum. Zira senin kadının süsü hakkında hevesli bir şekilde bir şeyler duymak istemen erdemde olgunlaşacağın yönünde güzel bir umut doğuruyor. Şu halde iffetli ve özgür kadının fazla sahtekârlığa kaçmadan yüzüne sade bir makyaj yaparak pahalı ve gösterişli değil, beyaz, temiz ve basit kıyafetler kuşanarak meşru eşinin yanında olması gerekir. Zira onun saydam, mor renkli ve altın işlemeli elbiselerden sakınması gerekir. Çünkü bunlar pek çok erkeğin avlanmasında hetairalar (cariyeler) için yararlıdır. Tek bir erkeği, yani kendi eşini memnun eden bir kadının süsü ise elbiseler değil, karakteridir. Nitekim özgür bir kadın etrafındakiyalere değil, sadece kendi eşine güzel gözükmek ister.

Yüzüne ruj yerine utanmanın belirtisi; altın ve zümrüt yerine ise itibar, edep ve iffetin işareti olan allı-ğış taşıyabilirsin. Zira iffetin peşinde koşan kadının kıyafetlerinin aşırı pahalılığına değer vermesi değil, kendi eşinin isteklerini yerine getirerek onun hoşuna gitmesi gerekir. Çünkü eşinin istekleri onun için bu uğurda yaşayacağı yazılı olmayan bir yasa gibi olmalıdır. Aynı zamanda intizamlılığın da en güzel ve en değerli bir çeyiz olarak kendisiyle birlikte geldiğini düşünmelidir. Yüz güzelliğış ve mallarından ziyade ruhunun güzelliğışine ve zenginliğışine güvenmelidir. Yüz güzelliğışini ve mal varlığışını haset ve hastalık yok eder, ama ruh güzelliğışi ve zenginliğışi ölüme kadar sürer.

BİBLİYOGRAFYA**Antik Kaynaklar**

- Iamblichos, *De vita Pythagorica*
U. Klein (post L. Deubner ed.), *Iamblichi de vita Pythagorica liber*, Leipzig 1937.
- Porphyrios, *Vita Pythagorae*
A. Nauck (ed.), *Porphyrii philosophi Platonici opuscula selecta*, Leipzig 1886, 17-52.
- Suda,
A. Adler (ed.), *Suda lexicon*, 4 vols. [Lexicographi Graeci 1.1-1.4], Leipzig 1928-1935.
- Diogenes Laertios, *Vitae Philosophorum*
H. S. Long (ed.), *Diogenis Laertii vitae philosophorum*, 2 vols. Oxford: Clarendon Press, 1964 (repr. 1966).
- Stobaios, *Anthologium*
C. Wachsmuth – O. Hense (ed.), *Ioannis Stobaei anthologium*, 5 vols, Berlin 1884-1912.

Modern Litaratür

- Burkert 1962
W. Burkert, Review of *An Introduction to the Pythagorean Writings of the Hellenistic Period*, by Holger Thesleff, *Gnomon* 34, 1962, 763-68.
- Burkert 1972a
W. Burkert, Zur geistesgeschichtlichen Einordnung einiger Pseudopythagorica", şurada: K. von Fritz (ed.), *Pseudepigrapha I*, Genève 1971, 57–102.
- Burkert 1972b
W. Burkert, *Lore and Science in Ancient Pythagoreanism*, Cambridge, MA 1972.
- Fraser 1972
P. M. Fraser, *Ptolemaic Alexandria*, vol. I, Oxford 1972.
- Kahn 2001
C. H. Kahn, *Pythagoras and the Pythagoreans: A Brief History*, Indianapolis, IN, 2001.
- Karabulut 2017
Stobaios, *Anthologium* IV. 23. 61; 28. 19; 25. 50, Çev. B. Karabulut, *Libri III*, 2017, 569-579.
- Pomeroy 2013
S. B. Pomeroy, *Pythagorean Women: Their History and Writings*, Baltimore, MD: The Johns Hopkins University Press, 2013.
- Städele 1980
A. Städele, *Die Briefe des Pythagoras und der Pythagoreer*, Meisenheim am Glan 1980.
- Takmer 2016
B. Takmer, *Pseudo-Aristoteles. Oikonomia: Antik Dönem'de Ekonomi Kavramı Üzerine I* (Genel Değerlendirme), Kbalci Yayınevi, İstanbul 2016.
- Thesleff 1961
H. Thesleff, *An Introduction to the Pythagorean Writings of the Hellenistic Period*, *Acta Academiae Aboensis, Humaniora* XXIV, 3, 1961.
- Thesleff 1971
H. Thesleff, *On the Problem of the Doric pseudo-Pythagorica*, şurada: K. von Fritz (ed.), *Pseudepigrapha I*, Genève 1971, 57–102.
- Waithe 1987
M. E. Waithe, *A History of Women Philosophers: Volume I: Ancient Women Philosophers, 600 B.C.-500 A.D.*, Dordrecht 1987.
- Zeller 1919
E. Zeller, *Die Philosophie der Griechen in ihrer geschichtlichen Entwicklung*, 6th ed., vol. III.2, Leipzig 1919.